

בעני התאווה

שכר התאווה (מאת אייבי נתן, הוצ' את טופל, 167 עמ') מגלם במשפט אחד את שאיפות-חיייו של המחבר המתחיל — הגשם והפרנסה. הספרות היא שלב חדש בחייו מלאי-ההרפתקאות של האיש שהספיק בש-לושים וארבעת שנותיו לגדול בפרס, להתד-ונך בהונגריקונג, ללמוד בקולג' קאתולי ב-הודו ולטוס למען ישראל.

עוד לפני שסיים את חוק לימודיו המגוון ברחבי אסיה, הוציאו אביו מהקולג', הכניסו לבית-הספר הבריטי לטיס. כשסיים את לימודיו שם, עבר אייבי ללונדון, קבע בה את דרך חייו להבא: הוא התנדב למח"ל. לאחר מסע בריחות לאורכה ולרוחבה של אירופה, הגיע אייבי יחד עם יתר המתנדבים לישראל, להשתתף בהפעלות ובטיסות-האס-פקה שסייעו להכרע את מלחמת השחרור. החיים בישראל קסמו לטייס הצעיר, לאחר שראה את העם היהודי במשקפים נוצריות

סופר נתן כנפיים ונשים

חלק גדול מחייו. הוא החליט להשאר בצה"ל, שירת כטייס עד לשיחרורו בדרגת סרן ב'1952.

מאז היה אייבי טייס וקברניט בעל-על. כשהשתחרר, לפני שנתיים וחצי, החליט להיכנס לעולם הביזנס והולילה הישראלי, פתח יחד עם שותפים את המסעדה התל-אביבית קליפורניה, שהפכה לשם דבר.

סופר, שחקן, אמרן, הצעיר ההר-פתקן, בעל המראה של נער תימני, לא יכול היה למצוא את סיפוקו בין סירי הבשר. "חסר לי האכסטיטינג של הטיסה", הוא מודה. "שום דבר לא יכול להיות כל-כך מועיל כמו נחיתה במטוס."

לכן מנסה אייבי נתן למצוא את חיות החיים הנותרות: "עשיתי כבר שלושה סר-טיים", הוא מספר, "פרמיג'יר הגדול עשה אצלי את שגיאת-חיי, בזה שלא גילה את כישורוני". עתה מנסה בעל המוללה המעופף לכבוש, נוסף לבד, גם את עולם הספר — ואפילו את עולם האמרגנות.

על ספרו הראשון מספר אייבי: "כשרבתי עם השותפים שלי (העולם הזה 1199) עזב-תי את קליפורניה והלכתי לעין-הוד. חיים חפר נתן לי את המפתחות של החדר שלו, כשבאתי לשם, מצאתי נייר כתיבה. לא היה לי מה לעשות, ישבתי לכתוב, והתחלתי למלא דפים. כשראו אותי חברים, התחילו להתלוצץ. תכתוב ספר, אייבי אמרו לי. הדבר דחק מצא חן בעיני והתחלתי לכתוב את ספרי. כתבתי וכתבתי. פיתאום ראיתי שיש לי יותר מדי חומר. מיהרתי להרוג את כל מי שלא מצא חן בעיני וגמרתתי את הסיפור. אחר כך כשהדפיסו אותו, ראיתי שיש רק 160 עמודים."

באשר לספרו הראשון, אין לנתן יומרות מיוחדות, ואכן, ספר זה נושא את הסמל-יזם האוטו-ביוגרפיים המובהקים של הגבר שחוס-היעור וכובש-הנשים. גם הנושא ה-מרכזי בא לו בהקשר עם עברו כטייס, בארץ ומחוצה לה.

אייבי נתן אינו מסתפק בשכר התאווה, בו אינו רואה א שיש יכולתו הספרותית, עוסק כבר בכתיבת ספר שני. ספר זה יקוט בחיי תל-אביבי, על מיטותיה, על הנג-לה והנסת כבהם — כפי שרואה אותם אדם הקרוב לעניינים.

במאי ברגמן

משך חמש השנים האחרונות, דב-קה תופעה נדירה בעולם הקולנוע — הברגמאניה. יוצר קולנועי במדינה שמספר

הסצינות המחרדות ביותר של אונס ורצח

שאת בכרסה ממור. היא קנאית ומרושעת, מכללת את יצירה-הרע. יום אחד יוצאות השתיים להדליק נרות בכנסייה, למען מריה הקדושה. בדרך משת-מטת אינגרי השחורה ועוזבת את אחותה החורגת, קארין, לבד ביער. בדרכה, פוגשת קארין בשלושה רועי-יערים, ניכנסת עימם בשיחה, מחלקת עימם את פת לחמה. בתמי-מותה, אין היא מבחינה במבטיהם וברמי-זיהם. לפתע היא מתחלחלת. משהו מיסתורי מזהיר אותה מפניהם. אולם נסיון הבריחה שלה מאחר את המועד. שני הבוגרים ב-רועים תופסים אותה, אונסים אותה בסצינת-האונס המפורטת והמחרידה ביותר שנראתה אי-פעם על הבד. לאחר זאת הם רוצחים אותה, ופושטים את בגדיה מעליה.

במנוסתם, נקלעים הרועים לביתו של תור, אביה של קארין. כשהם מנסים למכור לאמה את בגדיה של הנרצחת, מבינים ה-אם והאב את אשר אירע. האב (מקס חן-סיאון), רוחץ את גופה, ממתין עד הבוקר ורוצח כמו ידיו את השלושה — ושוב, בתיאור אכזרי חסרת-קדום.

אחת התמונות הניפלאות ביותר, בקטע זה של הנקמה, היא הסצינה בה יוצא האב, לפני היכנסו למרחק, לאסוף זרדים להלקאה עצמית בשעת הרחצה. הוא מסתער על עץ צפצפה בודד, מנסה לעקרו משרשיו, מכניס לפעולה זו את כל זעמו, את כל הטרגדיה האישית שלו. כשכורע העץ, לבסוף, נופל עליו תור, כאילו אנסו.

אחרי שהשלים את הנקמה, יוצא תור עם משפחתו למצוא את גופת בתו. וכאן מתרחש הנס. במקום בו שכבה הבת, בוקע מעיין. תור, הזועק לאלוהים: "איני מבין אותך ואת מעשיך!", נודר להקים כנסייה במקום בו נאנסה ונרצחה בתו, כמו ידיו, באותם הימים ששחטו את רוצחי הבת.

★★★

זעזוע פיומי

אגדה פיוטית זו משאירה את הצופה כהלום רעם. הכוח הרב הטמון בסיפור הקולנועי מעביר רעד בגוף ופורט על ה-מיתרים העדינים ביותר. אפילו תמונות ה-אונס והרצח הברוטאליות, מקבלות אופי של שירת-אימים. אין לחפש מאחורי סיפור

הברגמאניה

הנשקפת מעיניה של קארין (בריגיטה פטרסון) היא תחילתה של האגדה השוודית העתיקה, עליה מבוסס סרטו של ברגמן מעיין הבתולים, המשמש נציג אופייני לסרטיו. סידרת התמונות בעמוד זה לקוחה מסרט זה.

החמימות

קארין, גיבורת הסרט מעיין הבתולים, ניצבת פנים אל פנים מול רועי העניים המבקשים לאנוס אותה. עדיין אין היא מבינה את מדימתם הש-פה, אולם כוח מיסתורי גורם לנערה הניפחדת והתמימה לחשוש מפני שלושת הרועים.

הפחד

תושביה הוא שבעה וחצי מיליון בלבד, וש-רק סרטים בודדים מתעשייתה זכו להדים מחוצה לה — כבש את העולם כולו בסערה, בתריסר סרטיקולנוע, רכש תוך זמן קצר, יחסית, מעמד של אחד מחשובי וטובי ה-יוצרים הקולנועיים.

האיש: אינגמר ברגמן, שחדי בן 41, צנום וגבה-קומה, בעל עיניים ירוקות.

בוזה אחר זה זכו סרטיו בפרסים הראשו-נים בפסטיבאלים הרציניים ברחבי העולם. משנה לשנה גדל מספר הצופים בסרטיו וחיג מעריציו הלך והתרחב.

זהו הישג נכבד, לנוכח העובדה שסרטים אלה לא היו מסוג היצירות הקולנועיות ה-פופולריות, הזוכות להצלחה בשל סממנים המוניים. אלה הם סרטים אינטלקטואליים, בעלי סיגנון אישי מובהק. העוסקים בנוש-אים הנחשבים ככבדים.

עד כה טרם נפגעה ישראל בברגמאניה. מפייצה-הסרטים, שחששו פן לא יהיו סרטיו של ברגמן לטעמו של הקהל הישראלי ה-קובר בדרך כלל סרטים אמנותיים רציניים, פשוט התעלמו ממנו, לא יבאו את סרטיו לישראל.

עתה חל מיפנה לגבי רבי-הבמאי. הצלחתם-המסחרית של סרטיו בעולם, והמחסור ב-סרטים טובים בארץ, הניעו כמה מפייצים לייבא את סרטיו ברגמן לישראל. השקעות הבאים עשויים לעמוד בסיומ הברגמאניה. ארבעה סרטיו האחרונים, הקוסם, הרפתקאת קיץ, תות-שדה בר, ומעיין הבתולים, כבר מוכנים לרוץ על מסכי הארץ. בעיקבותיהם יבואו כמה סרטים נוספים מבין ה-22, אותם ייצר ברגמן במשך 16 השנים האחר-ונות.

סימן השאלה הגדול הוא: כיצד יקבל הקהל הישראלי את סרטיו של הגאון ה-קולנועי?

★★★

אונס ונקם

ה סרט הראשון שיועדה בפני ה-צופה הישראלי הוא דחקא האחרון בסר-תיו של ברגמן, מעיין הבתולים, הנמצא עתה ברשימת הסרטים המועמדים לקבלת פרס האוסקר האמריקאי.

קרוב לחדאי שיצירה זו תזכה בהצלחה בשל נושאו המיוחד. ממנו יוכלו הצופים גם להסיק לגבי אופי יצירתו של ברגמן — כיוון שסרט זה מאפיין את סיגנונו האישי המיוחד, ואת דרכו באמנות הקולנוע.

מעיין הבתולים מבוסס על בלאדה שחדית עתיקה מהמאה ה-14, הנקראת ביתו של תור מוואנב. זוהי אגדה פיוטית ומזעזעת, אותה הפך ברגמן ליצירת-מופת קולנועית.

היא מספרת על נערה תמימה ויפה, בת יחידה למשפחה-איכרים מן הצפון. (כיר-גיטה פטרסון) — קארין, בהירת-השיער ובעלת החיוך המתוק, מסמלת את כל ה-טוב והיפה במין האנושי. אולם בבית אחד עימה גרה גם אחותה החורגת, שחורת-השיער (גינל לינבלום). זוהי ממורת הנר-